

dagen van Mei '28 een groot gedeelte van het hakhout om de Moezelerpeel werd in asch gelegd.

Het mag in het algemeen een zeer geschikt middel lijken „woeste” gronden voor ontginning bruikbaar te maken door ze eerst af te branden, toch meen ik, dat hierbij wel met den broedtijd der vogels moest worden rekening gehouden om niet de jonge vogels en andere dieren aan een levende crematie bloot te stellen.

BEREDENEERDE VOORLOOPIGE LIJST DER IN LIMBURG IN 'T WILD VOORKOMENDE ZOOGDIEREN.

door Rector Jos. Cremers.

I a.

Canis lupus L.
de Wolf.

Aanvulling.

Dankbaar mocht 'k constateeren, hoe er heel wat belangstellenden in deze lijst zijn.

En één hunner meende, dat 'k ietwat verdienstelijk werk zou leveren, als 'k op *Canis lupus* nog 'ns terugkwam, als „Aanvulling” van m'n vorige gegevens, **alles** van den Wolf wilde mêedeelen, wat me sindsdien over z'n vroeger voorkomen — al is 't ook nog zoo lang gelciden — in en onmiddellijk buiten Limburg wellicht bekend is geworden.

„Dergelijke gegevens toch, aldus de vriendelijke belangstellende, zijn, hot en haar, verspreid in allerlei boeken en tijdschriften, welke men vaak niet dan met groote moeite in handen kan krijgen. Gij zijt thans in de gelegenheid om ze, voor 'n groot gedeelte althans, in 't Maandblad bijeen te brengen. Geïnteresseerden kunnen er allicht nut van hebben....”

Gehoor gevende aan dit verzoek, weet 'k zeer goed, dat 'k ook nu wecr op lange na niet alles, 't onderwerp betreffende, zal kunnen geven — weet óók dat 'k over *Canis lupus*, — een toch feitelijk in Limburg niet meer voorkomend dier — (al kan 't er misschien vandaag of morgen nog 'ns worden aangetroffen) — verder uitweid dan men in 'n „Voorloopige Lijst” zou verwachten.

Moge m'n „langdradigheid” in deze heur excuse vinden in de nauwgezetheid, waarmee 'k tracht m'n „Beredeneerde Voorloopige Lijst” samen te stellen.

* * *

Wolven in de buurt van Aken.
(1170—1240).

Bij Caesarius van Heisterbach, die leefde van 1170—1240, en schreef over velerlei zaken, wil 'k niet zweren.

Maar, waar hij 't volgende verhaal doet, meen 'k toch te mogen bemerken, dat destijds

in de buurt van Aken, derhalve van 't tegenwoordige Hollandsche Limburg, de Wolf geen ongewone verschijning was.

In 't kort sâamgevat komt 't verhaal hierop neer:

„In de buurt van Aken woonde 'n man met vrouw en drie kinderen.

Eén der kinderen zat voor 's vaders huis toen 'n Wolf kwam, 't wicht greep en er mée wegluchtte naar 't bosch.

'n Ridder, die toevallig passeerde, achtervolgde 't ondie.

't Gelukte hem 't kind behouden aan de ouders terug te geven.

Maar.... ettelijken tijd later werd diezelfde knaap toch nog door 'n Wolf verscheurd....

De knaap had 'n zusje. Dat zusje ging naar 'n waterbron in Akens' buurt. 'n Wolf verscheurde zusje....

Er kwam oorlog.

En de man bracht vrouw en hebben en houden binnen Akens veste.

Doch liet z'n derde, nog overblijvend kind, achter ter bewaking van de zoo pas verlaten woon, waarin zich nog bezit bevond.

En toen hij, ter inspectie, terugkwam, vond hij z'n jongen niet meer.... Zag hem nimmer terug....

Waarschijnlijk had ook dien 'n Wolf ge-roofd, verscheurd....”

Nog eens — 'k zweer bij Caesarius van Heisterbach niet.

Maar in die tijden moeten de buurten van Aken, en derhalve van Zuid-Limburg óók, toch heel wat door Wolven onveilig zijn gemaakt.

Hoe zou de schrijver anders aan 'n dergelijk verhaal zijn gekomen?....

(Zie Caesarius van Heisterbach, „Dialogus miraculorum”).

* * *

In 'n artikel van 't Tijdschrift „Aus Aachens Vorzeit” XIII Jrg., 1900, wordt gezegd: „Nog in de vorige eeuw waren Wolven in de omgeving van Aken geen zeldzaamheid. Volgens mededeelingen van Freih. v. d. Frencks werden nog in de laatste helft der 18de eeuw groote Wolfsjachten gehouden in de bosschen van Montjoie. Waarschijnlijk werd de laatste Wolf in 1860 geschoten door Freiherr von Broich in de buurt van Laurensberg” ¹⁾

Of deze laatste bewering waar is, heb 'k niet kunnen achterhalen. Ze is echter m.i. ietwat verdacht, wijl noch Otto le Roi, noch H. Freiherr Geyr von Schweppenburg, noch August Reichensperger (zie vorig artikel) er melding van maken.

Van de hand van Hugo Otto verscheen 'n aardig boekje: „die Säugetiere der Rheinlande. Ein Beitrag für Heimatforschung und Naturdenkmalpflege”, M. Gladbach 1924, Volksvereinsverlag.

¹⁾ Schriftelijke mededeeling door Pastoor H. Spierts, te Terwinselen.

Daarin staan voor ons doel verschillende zeer interessante zaken.

In 't vervolg onzer „Voorloopige Lijst” zullen we 't dan ook vaak aanhalen.

Ofschoon we bereids, betreffende den Wolf in de onmiddellijke buurt van Limburg ook, in dat boekje voorkomende oudere en meer recente gegevens meedeelden, meenen we toch goed te doen als we in deze „Aanvulling” letterlijk citeeren wat we in Hugo Otto, bladz. 62 en 63 lezen. We krijgen aldus 'n idee hoe intense vervolging van den kant van den mensch aan 't voortbestaan eener diersoort in 'n bepaalde streek 'n einde kan maken.

„Dass auch in der Rheinprovinz der Wolf einstmals in groszer Anzahl vorhande war, mögen folgende Fang-, Schuss- und Vergiftungsübersichten aus der Eifel zeigen.

Es wurden erbeutet in den Jahren 1815: 188 Wölfe; 1816: 114 Wölfe; 1817: 159 Wölfe; 1823: 49 Wölfe; 1826: 47 Wölfe; 1840: 16 Wölfe; 1850: 6 Wölfe; 1868: 1 Wolf; 1878: 4 Wölfe. In einzelnen Teilen des Regierungsbezirks Trier wurden seit 1816 für etwa 1700 erlegte Wölfe 33.000 Mark Prämiengelder gezahlt. (Siehe auch: Hugo Otto, „Naturdenkmäler der Heimat am Rhein”).

Zu Anfang der sechziger Jahre des vergangenen Jahrhunderts wurde bei Eupen ein Geheck mit zwei Nestwölfen gefunden. Das Jahr 1874 führte der Eifel verhältnismässig viele Wölfe zu. Vier Stück wurden im Regierungsbezirk Trier erlegt.

Es folgen dan noch Angaben über einen erlegten Wolf bei Dreiborn, Kreis Schleiden, und über einen Wolf, der zwischen Remagen und Ahrweiler zur Strecke kam.

„Im Winter 1879—'80 wurden in der Eifel wiederholt kleine Rudel wahrgenommen. Es scheint sicher festzustehen dass noch im Jahre 1888 ein Tier bei Hillesheim geschossen worden ist”.

Wölfe waren in früheren Zeiten auch am Niederrhein manchmal arge Schädiger des Wildbestandes.

In einem Bericht, der sich auf die Wildpferde in Königsforst zwischen Duisburg und Bonn bezieht, ist zu lesen: Manchmal hatten die Wildpferde in der Wintersnot auch sehr stark unter den Nächststellungen der Wölfe zu leiden. Zwar wurden diese allenthalben stark verfolgt. Aber sie funden in den dichten Sumpfröh-wäldern, in den unzugänglichen Mooren und fast undurchdringbaren Walddickichten so viele Schlupfwinkel, dass trotz der hohen Belohnung seitens der Regierung, die zuletzt sogar für jeden erlegten Wolf 75 Mark zahlte, das Geschlecht Isegrims unausrottbar erschien. Welche Schaden die Wölfe namentlich an den Fohlen anrichten konnten, geht aus einem Bericht des Jahres 1718 hervor, in den darauf hingewiesen wird, dass eine einzige Wölfin nachweisbar 27 Wildföhlen gefressen und zahlreiche beschädigt hatte.

* * *

Wolven in de buurt van Rolduc.

(1591—1592).

In de buurt van Rolduc schijnen in den winter van 1591—1592 wolven geweest te zijn. De abt Wormbs had den pastoor Walraff Clocher te Balen verzocht eene wolfsval bij den smid in het naburige Limburg te laten maken. Daarop antwoordt de pastoor 7 Februari 1592: „Beneven dises sollen E. Ehrw. wissen, wie ich lestmael eynen brieff untfangen haeff van E. Ehrw. und verstanden van eynen Wolffsfallen so E. Ehrw. gern up Lymburg gemacht hadden, welche ich sehr gern bestalt hette gehadt, aber der Gouverneur hayt alle het geschutz mit holtzwerck lassen renovieren, und diserschmidt hayt müssen dat yseren werck darom machen, und hayt also biszher die fall nit können machen. In folgender zeyt so es notig wehr sall ich sic wahl lassen machen.”

(Archief der abdij Kloosterrade. Correspondentie van den abt Wombs ¹⁾).

* * *

Wolfsjachten in Limburg.

„In de „Maasgouw” (III pg. 558) lezen wij, dat vele wolven zich ophielden in onze bosschen en dat deze dieren gedood en gewoonlijk verkocht werden te Roermond, terwijl men een premie kreeg voor ieder gedood dier. In 1582 b.v. krijgt een huisman van Montfort voor 7 jonge wolven slechts een gulden en 14 stuivers. Een ander krijgt „vur ein Wolffs-Ohre” alleen, al een gulden en 4 stuivers. Gewoonlijk bracht men dus een wolfsoor alleen mee ter controle en de rest van den wolf zal men wel gebraden hebben!

Hoezeer het bezweren van dit wolfsgevaar een algemeen belang was, blijkt uit het feit dat wanneer een wolfsdrijfjacht gehouden werd door den Drossaard of door de Regeerders van Echt, dat dan uit ieder huis één man opgeroepen werd, om aan die jacht deel te nemen en wel op eigen kosten, tenzij de gulle Schepenen wel eens een „refraichissement” of versnappring uitdeelden, waarschijnlijk in de herberg „de Oude Pepinusbrug”.

Aldus luiden de verplichtingen betreffende de wolfsjacht (1720).

Art. 33. „Dat in cas van aenstellinge der wolfsjachte in ieder dorp uyt ieder huys eenen manspersoon wordt gecommandeert.”

Art. 34. „Die dese jachte op hunnen costen moeten bijwonen 't en waere eenige costen syn worden gedaen van sommige magistraetspersonen tot hun refrachissement”.

Ook werden wolven gevangen door wolfskuilen te maken, waarin deze dieren terecht kwamen en dan gemakkelijk onschadelijk gemaakt werden. Vandaar ontstond de plaatsnaam „Ang (Aangen) Wolfskoel”, reeds in 't jaar 1500 in gebruik”.

¹⁾ Schriftelijke mededeeling van Dr. W. Goossens.

(Bijdragen tot de Geschiedenis van de Gemeente Echt, door Ad. Welters, Publications de la Société hist. et archéol. dans le Limbourg à Maestricht, Tome LXI, 1925).

* * *

Wolven in 't Ambt Montfort. (1579—1600).

Dat er wolven in het Ambt Montfort in vroegere tijden menigvuldig waren, blijkt uit de volgende aantekeningen, die wij in de stedelijke rekeningen van Roermond gevonden hebben.

In 1579 werd „aen den huysluyden uyt den ambt Montfort, die soe hier gebraght hadden 7 jonge wolff” geschonken 1 gulden 4 stuiver.

In 1580 werd betaald „vur ein ohr van den wolff” die geschoten was, 1 gulden.

In 1582 „einen huysman van Montfort der seven jonghe wolven hier gebracht, geschenckt” 1 gulden 4 stuiver.

In 1584 betaald „aen die van Montfort die de gefangene wolven hier gebracht” 1 gulden 4 stuiver.

In 1597 geschonken „an den Wiltschut van S. E. den gouverneur, der einen wolff geschoten an der herren huse gepresenteert hadt” 2 gulden 10 stuiver.

In 1598 geschonken „vur ein wolffs-ohre” 1 gulden 4 stuiver.

In 1599 geschonken „an eenigen huysluyden uit den Ampt Montfort, die den 6sten January und 13 February jedesmaill einen wolff hier gebracht hadden” 2 gulden 2 stuiver.

In 1600 geschonken „an etlichen huysluyden die acht jonge wolff hier gebracht hadden” 1 gulden 4 stuiver.

(„De Maasgouw”, No. 141, 3de Jrg., 8 Sept. 1881, pag. 558).

* * *

Wolven in Zuid-Limburg. (1775—1776).

„De heer Lamberts, collecteur tot Gulpen „zal gelieven aen den jaeger van Nieuwborg „te betaelen seshien gls. voor schietgeld of „proemie van eenen wolf in voorleden win- „ter geschooten omtrent de papier(?)moelen. „Actum Margraeten den 23 Sept. 1776.... de „Limpens.

„Voldaen den 26 Oct. 1776 met 16 f....”

„(Origineel bijlage der rekeningen van Gulpen in het Schepenarchief aldaar. Rijksarchief „in Limb.)”

(„De Maasgouw”, 40ste Jrg., 1920, p. 72).

* * *

Wolfsjacht in 1780.

„Door den harden winter kwamen de wolven in 1780 tot aan de Maas hunne roof-
„ten houden. De regeering en bestuurders der
„dorpen en heerlijkheden schreven Wolfsjach-
„ten uit, zooals uit onderstaande brief, gericht

„aan de bezitster der heerlijkheid Well blijken
„kan.

„WelEdele Mevrouw.

„Terwijl wij verhoopen en van herte wen-
„schen, dat deesen het geluck hebben sal van
„UwEd. alsook de juffrouwen en de jonge
„Familie in alle bedenckelijck welsijn in ver-
„genoegen te Rencontreren, soo hebbe door
„deesen dus UwEd. te melden dat van Ars-
„sen, Walbeck en Twisteede op den aenstaen-
„den Saterdag eene algemeene Wolfsjaght sal
„gehouden worden indien UwEd. dan oock
„Gelieft te ordonneeren, dat Uwe gemeente
„op voorst. Dag mede die jaght sullen hou-
„den sal mij aangenaem weesen, versoeke als-
„dan te laete Beginne in het Welse ven, om
„op de Canael aan te jaegen sal orders geven
„dat onse ingeseeten omtrent den middagh aan
„het Canael sullen sijn, geloove dat die jaght
„als nu seer Dienstigh sal weesen en misschien
„van die dieren veel het leven kosten sal, het
„schijnt Mevrouw dat ons den aenhoudenden
„vorst waerdoor het te scharp is om te vaeren
„ons het noch heeft soeken te verhinderen, dat
„wij niet naer Well hebben coomen om d'eer
„te hebben UwEd. als oock de juffrouwen van
„onse complimenten te verseekeren met te sijn
„en te verblijven met alle Hoogc achtinge
„en veele Consideratie

„WelEd. Mevrouw.

„Walbeck den 31 Jan. 1780.

„UwEd. onderdanighsten en Dienstwilligh-
„sten Dienaer,

L. C. A. van Bönninghausen”.

(„Limburg, Provinciaal Genootschap voor Ge-
„schiedkundige Wetenschappen, Taal en Kunst”,
XVI Jrg., 1910, pag. 68).

* * *

En nu zou 'k, voor wat 't vroegere voor-
komen van den Wolf in naburig Duitsch-
land betreft, nog kunnen wijzen o.a. op:

Forster: „Mit Wölfen bange machen gilt
nicht” (Eifelvereinsblatt, Bonn 1907, 8, 37).

Vennjäger: „Wölfe in der Eifel”. (St.
Hubertus, 1907, 25, 146—147).

Wede. „Wölfe in Deutschland” (Deutsche
Jäg.-Ztg., 1907, 48, 676—677).

Anonym: „Keine Wölfe in der Eifel”
(Deutsche Jäger-Ztg., 1907, 48, 708).

Faber E. „Der Wolf, seine Lebensweise
und frühere verbreitung im Grossherzogtum.
(Ges. Luxemburg, Nat. Monatsber. N.F. 1908).

Wil hij misschien ook nog iets meer weten
over „Wolven in Nederland”, dan ver-
wijs 'k hem naar de „Navorscher” X, 1860, bl.
75, 135 en 200 ¹⁾.

¹⁾ Schriftelijke mededeeling van Dr. Mac Gillavry,
Amsterdam.

Alèvel, wie zich verder voor 't onderwerp interesseert zal, aan de hand van de gegevens, welke 'k verstrekke, litteratuur genoeg hebben.

Alvorens echter van den Wolf afscheid te nemen, meen 'k nog te moeten vermelden, dat $\pm$ 1900 bij Helvoirt (N. B.) 'n Wolf zou geschoten zijn door Jhr. de Jonge van Zwijnsbergen. 't Beest zou in 't bezit zijn van „Artis”²⁾.

'n Verzoek door mij gericht aan de Directie aldaar voor nadere inlichtingen, bleef tot m'n spijt onbeantwoord.

II.

Vulpes vulpes L.

De Vos.

R. T. Maitland, op. cit., zegt van den Vos: A. r., d.w.z. vrij zeldzaam.

Bij Alph. H. Dubois, op. cit., heet hij: „généralement commun”.

Dr. Otto le Roi en H. Freiherr Geyr von Schweppenburg, op. cit., noemen den Vos: „allenthalben verbreitet”.

Hugo Otto, op. cit., schrijft (1924): „Wic stark der Fuchs allenthalben noch vorkommt, geht aus der Angabe hervor, dass Deutschland jährlich eine Viertelmillion Felle, Russland etwa 200.000 und das übrige Europa 400.000 liefern. Im Rheinland kommt er allgemein vor, namentlich in solchen Gegenden des Gebirges und der Ebene, die noch grözere und kleinere Waldungen aufzuweisen haben”.

* * *

Wat is ons bekend omtrent z'n aanwezigheid in Limburg?...

Van zeldzaamheid is geen sprake.

Volgens betrouwbare gegevens komt de Vos haast alomme nog bij ons voor, dikwijls in een niet onaanzienlijk aantal.

Telken jare kunnen we uit courantenberichten vernemen, dat „Reintje” op tal van plaatsen, zoowel in Zuid- als Midden- en Noord-Limburg vaak wordt buitgemaakt; van jagers en jachtopzichters hooren, hoe menigmaal hij hun pad kruist.

Doch hoeveel vossen er ook jaarlijks in strikken en klemmen worden buitgemaakt, door gift en moordend lood vallen en hoedanig 't aantal moge wezen van de Vossen-jongen, die, voordat ze nog in de gelegenheid zijn geweest om hun geboorteplek te ontloopen, bereids in de nestholen onschadelijk worden gemaakt, — hun geslacht is in Limburg nog weinig of niet aan 't uitsterven. Integendeel! Ik zou durven beweren, dat de familie hier en daar in aantal toeneemt.

Hoe of dat komt?...

Mijns inziens o.a. ietwat door 't feit dat op den oogenblik de voor hun ras zoo verraderlijke vroegere „vossenkuilen” weinig meer bestaan.

Die vossenkuilen o.a. in de buurt van Lahrhof bij Sittard, in de buurt van Thulle-Schinnen, van Hellebroek-Nuth, van Gronsveld enz. enz. herinner ik me nog zeer goed.

Tegen de geraffineerdheid, waarmee de Vos, hoe sluw hij ook mocht wezen, naar die kuilen werd gelokt, om er ten slotte in te vallen en buit te worden gemaakt, was geen Vulpes vulpes bestand.

En zóó gebeurde 't, dat in één winter 'n heele Vossenbuurt totaal werd uitgemoord.

Doch 'n veel grootere rol bij de uitbreiding der Vossen hier en daar in Limburg speelt 't feit, dat bezitters van ietwat uitgestrekte jachtvelden meer en meer tot de overtuiging kwamen, dat de Vos voor den wildstand, in stede van schadelijk, vaak als nuttig mag beschouwd worden, met als gevolg dat de Vos in die gebieden niet meer stelselmatig wordt vervolgd en uitgeroeid, doch zich vaak in de bescherming van jagerskant mag verheugen, zelfs zóódanig, dat we met zekerheid weten dat de Vos in sommige Zuid-Limburgsche jachten 'n graag geziene gast is, wien, mits hij niet al te zeer in aantal toeneemt, geen leed van jagerszijde geschiedt.

De Vos toch is hoofdzakelijk voor de jacht alléén schadelijk als hij jongen heeft. In die periode toont hij zich 'n echte roover, vooral waar hij fazanten en jonge hazen kan buitmaken.

Anders bestaat z'n prooi meestal uit individuen, die door ziekelijkheid in den strijd voor 't bestaan minderwaardig zijn.

Door hieronder opruiming te houden verricht de Vos nuttig werk, wordt hij mede oorzaak dat 'n jachtgebied uitsluitend met krachtig, gezond wild is bevolkt.

Doch dit alles neemt niet weg dat er in Limburg ook streken zijn waar 't aantal Vossen afneemt en wel dáár waar grootere en kleinere bosschen werden ontgonnen.

De Vos toch legt z'n hollen aan in houtcomplexen, in bosschen en boschjes.

Waar deze verdwenen heeft hij de streek verlaten om elders voor hem meer geschikte terreinen op te zoeken.

De Vos dan is door heel Limburg zeer algemeen.

Of dat zoo blijven zal en Vulpes vulpes binnenkort niet aan groote vervolging van den mensch gaat blootstaan?... 't Is niet onmogelijk dat de vrouwenmode! in deze kwestie 'n woordje zal mêespreken.

Onze dames toch zijn weer volop bezig zich met dierenvellen te omhangen, dreigen meer en meer af te dalen tot 't beschavingspeil (natuurlijk alléén wat kleeding betreft), van hare sexe-genooten uit 't Steenen tijdperk...

Onze pelsdieren worden daarvan de dupe!

²⁾ Schriftelijke mededeeling van T. H. v. d. Brink, Utrecht.

In den zoo pas verschenen Jubiläums-Katalog No. 290 der firma Dr. Schluter und Dr. Maas, Naturwissenschaftliche Lehrmittel-Anstalt, Halle a. S. lezen we dan ook: „die Pelztieren unterliegen einer fortgesetzten Preissteigerung und müssen wir uns daher für die in Betracht kommende Arten nötigenfalls eine angemessene Preiserhöhung vorbehalten”.

Van welken aard zoo'n prijsverhooging is, blijkt uit 't feit dat 'n opgestopte Vos, die ettelijke jaren geleden 30—40 Mark kostte, nu in Halle a. S. verkrijgbaar wordt gesteld tegen... 80 G.M.!

De Vossenvangst dreigt derhalve 'n zoete winst te gaan opleveren, zeer tot gevaar van Reineke's ongestoord voortbestaan ook in Limburg.

* * *

Aan m'n „Verzoek om medewerking” aan deze Beredeneerde Voorloopige Lijst der in Limburg in 't wild voorkomende Zoogdieren werd o.a. bereidwillig voldaan door ons medelid den heere J. L. Wielders, Préparateur te Venlo. Uit de mooie faunistische schetsen meermalen door hem gepubliceerd in ons Maandblad, kennen we hem als 'n serieus betrouwbaar waarnemer.

Als préparateur is hij in den loop van vele jaren in de gelegenheid geweest allerhande dieren, uit Limburg afkomstig, te zien en in handen te krijgen.

Vanaf 1891 tot op den dag van heden heeft hij daarvan „aanteekeningen” gehouden en ze mij welwillend voor m'n Lijst afgestaan.

„De verschillende vangplaatsen, zoo schrijft hij mij, staan in verband met de plaats, waar ik op de genoemde tijden woonde; daarvan dan Zuid-, Midden- en Noord-Limburg. De dieren zijn natuurlijk niet allemaal in mijne handen geweest, maar de data van bemachtigen, de plaatsen en diersoorten zijn absoluut juist, zoodat U er met 't grootste vertrouwen gebruik van kunt maken. „Van hooren zeggen” toch is er geen enkel beest bij; ik heb ze of wel zelf behandeld of wel na de vangst gezien”.

Ziet hier de „Aanteekeningen” van den heere Wielders betreffende den Vos in Limburg.

1891.

7 Januari.	2	gevangen te Nieuwstadt, met giftbrokken.
9 „	1	gevangen te Nieuwstadt, met de klem.
13 „	3	gevangen te Nieuwstadt, met giftbrokken.
19 „	1	gevangen te Nieuwstadt, met de klem, (zeer licht, zilvergrijs gekleurd).
27 „	1	gevangen te Limbricht, met de klem.

1893.

12 November.	1	geschoten te Nieuwstadt.
9 December.	1	gevangen te Susteren, met de klem.

1894.

27 Mei.	1	oude geschoten en 5 jongen uitgegraven te Limbricht (Limbrichterbosch).
28 November.	1	geschoten te Nieuwstadt.
9 December.	1	geschoten te Nieuwstadt.

1895.

9 Januari.	1	gevangen te Nieuwstadt, met de klem.
23 Juni.	1	geschoten te Limbricht, (jong, halfvolwassen).
6 December.	1	geschoten te Nieuwstadt.

1897.

12 November.	1	geschoten te Nieuwstadt.

1898.

23 December.	1	gevangen te Nieuwstadt, met de klem.

1900.

4 Januari.	1	gevangen te Susteren, met de klem.

1901.

2 Januari.	1	gevangen te Nieuwstadt, met de klem.
15 „	2	gevangen te Nieuwstadt, met giftbrokken.
19 „	1	gevangen te Nieuwstadt, met giftbrokken.
5 Februari.	1	gevangen te Nieuwstadt, met de klem.

1903.

10 Januari.	1	gevangen te Limbricht.
27 „	1	gevangen te Limbricht.
9 Februari.	1	gevangen te Nieuwstadt.

1904.

7 Januari.	1	gevangen te Swalmen.
25 „	1	gevangen te Swalmen.

1905.

14 December.	1	geschoten te Buggenum.

1906.

20 Januari.	1	geschoten te Swalmen.
2 Februari.	1	gevangen te Beesel (Reuver).
30 Mei.	4	jongen uitgegraven te Beesel (Reuver).

12 December.	1	geschoten te Swalmen.

1908.

9 December.	1	geschoten te Swalmen.

1910.

18 Januari.	1	gevangen te Swalmen.

1912.

20 December.	1	geschoten te Beesel (Reuver).

1913.

4 Januari.	1	gevangen te Swalmen.
10 Februari.	1	gevangen te Swalmen.

1915.

2 Februari.	1	gevangen te Swalmen.

1917.

- 12 December. 1 gevangen te Venlo.
 18 „ 1 geschoten te Blerick.
 28 „ 1 geschoten te Horst-Seve-
 num.

1918.

- 12 December. 1 geschoten te Venlo.
 19 „ 1 geschoten te Maasbree.

1920.

- 30 November. 1 gevangen te Blerick.
 9 December. 1 gevangen te Venlo.

1922.

- 18 December. 1 gevangen te Arcen (Vel-
 den).

1924.

- 21 Januari. 1 gevangen te Venlo.
 2 Juni. 1 oude (moer) en 4 jongen
 uitgegraven te Blerick.

1925.

- 12 December. 1 geschoten te Maasbree.

1926.

- 14 November. 1 geschoten te Posterholt,
 met stuk staart (z.g. Wolf-
 staart).

1927.

- 9 Januari. 1 gevangen te Venlo.
 19 „ 1 geschoten te Blerick.
 29 Mei. 5 jongen uitgegraven te Venlo.

1928.

- 6 Januari. 1 gevangen te Venlo, met
 giftbrokken.
 13 Februari. 1 geschoten te Blerick
 (drachtig).

* * *

Ook van den Heere P. Hens, Valkenburg, ontving ik opgaven over 't voorkomen van Zoogdieren in zijne buurt. Ze betreffen dieren door hem zelf waargenomen of door den heere Jan Knols, veldwachter, een goed kenner der meeste soorten.

Uit die gegevens, welke we hier laten volgen, blijkt dat in Zuid-Limburg de Vos nog veel voorkomt.

Houthem: regelmatig zich voortplantend en zwervend; in 1928 twee bezette hollen; geschoten acht volwassen exemplaren en vier jongen.

Ulestraten: 1928, twee volwassen exemplaren geschoten.

Meerssen: 1928, meerdere geschoten.

Dr. A. de Wever, Nuth, schreef me, dat in den winter van 1927 in de Schinvelder bosschen nog 5 oude Vossen werden buitgemaakt door den heer v. Nuijs aldaar.

Zóó zou ik mijne Lijst nog heel wat kunnen uitbreiden, doch.... ze lijkt me thans lang genoeg.

Literatuurverzeichniss

zu meiner Artikelserie über Phoriden in den Jahrgängen 1926—28 dieser Zeitschrift

von

H. Schmitz S. J.

49. Zwei neue Phoriden aus Argentinien (2 Abbild.).
 Revista Museo de la Plata t. XXVII 1923. 209—212.
- 49a. Zwei neue myrmecophile Phoriden.
 Zeitschr. Deutsch. Ver. f. Wissensch. u. Kunst in Sao Paulo 3. Jahrg. 1922 (1923). 149—153.
50. Mededelingen over Phoriden, Verslag 78.
 Zomerverg. Ned. Ent. Ver. 1923.
 Tijdschr. v. Entomol. Deel LXVI 1923. LXXV—LXXIX.
51. Typenstudien an Phoriden.
 Jaarboek Natuurh. Genootsch. Limburg 1920—23. 49—59.
52. Een nieuwe Phoride, *Cremersia zikani* n. g. n. sp. (Mit 1 Abb.).
 Natuurhist. Maandblad, Limburg Jg. 13 1924. 32—34.
53. Ein neuer eigenartiger Fall „boreal-alpiner“ Verbreitung bei Phoriden (Dipt.).
 Wiener Entomol. Zeitg. Bd. 41. 1924. 55—57.
54. Drie neue Platypborinen und eine neue Wirtstermite. Mit 3 Figuren.
 Zoologischer Anzeiger Bd. LIX 1924. 289—304.
55. Drei neue Phoriden aus Ostpreussen.
 Schriften Physik. ökonomisch. Ges. Königsberg Bd. LXIV 1924. 15—18.
56. Mitteilungen über allerlei Phoriden. Nummer 1 bis 5.
 Natuurhist. Maandblad, Limburg Jg. 13 1924. 129—131.
57. Ueber die von P. G. Strobl beschriebenen Phoridenarten.
 Entomol. Meddelelser (Kopenhagen) Bd. 14 1924. 314—322.
58. Mitteilungen über allerlei Phoriden Nr 6 bis 8. Mit Abb.
 Natuurh. Maandblad, Limburg Jg. 13 1924. 148—150.
59. Phorideos ecitophilos de Minas Geraes (Dipt.) 2 tab.
 Museu Nacional Rio de Janeiro, Publicacao Nr 4. 1924. 1—28.
60. Mitteilungen über allerlei Phoriden etc. Nr 9.
 Natuurh. Maandblad, Limburg Jg. 13 1924. 148—150.
61. Europäische Phoriden des Ungarischen National-Museums.
 Annales Musei Nationalis Hungarici Vol XXI 1924. 79—86.
62. Sumatranische Insekten Phoriden I.
 Entomol. Mitteilungen Bd. 14 1925. 58—62.

63. *Aphiochaeta baltica* n. sp.
Beiträge zur Kunde Estlands Bd. X 1924.
163—165.
 64. *Trophithauma* eine neue Phoriden-
gattung aus Costa Rica und den Philippi-
nen. Vorl. Mitt. (mit 1 phot. Abb.).
Natuurhist. Maandblad Jg. 14 1925. 40.
 65. Eine neue Phoride, *Pseudacteon bre-
vicauda* n. sp.
Societ. Entom. Jg. 40 1925. 23.
 66. Drei neue europäische Phoriden des Un-
garischen National-Museums.
Annales Musei Nationalis Hungarici Vol.
XXII 1925. 119—123.
 67. Sauters Formosa-Ausbeute, Phoriden.
Entomol. Mitteil. Bd. 15 1926. 46—57.
 68. A new termitophilous Phorid from India.
The Entomologist's Month. Mag. Vol.
LXII 1926. 15—16.
 69. Neue Gattungen und Arten europäischer
Phoriden. Mit 2 Abb.
Encycl. entom. (B) Diptera. Vol. 2 1925.
(1926). 73—75.
 70. Zur Literatur und Forschungsgeschichte
der Phoriden.
Natuurhist. Maandblad Vol. 15 1926. 6—
12, 17—19.
 71. Untersuchungen an Phoridentypen.
Ebendasselbst 19—24, 35—36, 43—48, 55—
57.
 72. Die natürlichen Grenzen der Familie Phor-
idae.
Ebendasselbst 57—60, 67—69.
 73. Die Verwandtschaft und Abstammung der
Phoriden.
Ebendasselbst 69—76, 82—84.
 74. Zur Anatomie der Phoriden.
Ebendasselbst 92—104.
 75. Paolo Lioy als Dipterologe III.
Entomol. Kongr. Zürich Juli 1925 (1926).
78—91.
 76. Over Phoriden met boreo-alpine versprei-
ding.
Natuurh. Maandblad Jg. 15 1926. 107.
 77. Klassifikation der Phoriden und Gattungs-
schlüssel.
Ebendasselbst 115—116, 128, 140, 151—
152. Jg. 16 1927. 9—12, 19—28.
 78. Hundert für die Schweizerische Dipteren-
fauna neue Phoriden, grösstenteils in Frei-
burgs Umgebung gesammelt. (Extrait des)
Memoires de Zoologie Vol. I, f. 4.
107. Session de la Société helvétique des
Sciences naturelles. La Société fribour-
geoise à ses hôtes. Fribourg 1926. 89—
109.
 79. Revision der Phoridengattungen, mit Be-
schreibung neuer Gattungen und Arten.
Natuurh. Maandblad Jg. XVI (1927) Nr 3
p. 30—40, Nr 4 p. 45—50, Nr 5 p. 59—
68, Nr 6 p. 72—79, Nr 7 p. 92—100,
Nr 8 p. 110—116, Nr 9 p. 128—132, Nr
10 p. 142—148, Nr 11 p. 169, Nr 12 p.
176. Vol. XVII (1928) Nr 1 p. 12, Nr 2
p. 20—22, Nr 3 p. 38—41, Nr 4 p.
49—54, Nr 5 p. 66—70, Nr 6 p. 87—92,
Nr 7 p. 101—105.
 80. Die paläarktischen Arten der Gattung
Phora Latr. Bestimmungsschlüssel und
neue Arten. Mit 3 Abb.
Konowia Bd. 6 1927. 144—160.
 81. Ein endlich gelöstes Rätsel: Acht *Diplo-
neura*-Arten statt einer.
Wiener Ent. Ztg. Jg. 44 1927. 66—73.
 82. Eine neue, myrmekophile *Metopina*
nebst anderen neuen Arten dieser Gattung.
Mit 3 Figuren.
Zool. Anzeiger Bd. 74 1927. 241—248.
 83. Neue *Diploneura*- und *Megaselia*-
Arten.
Zool. Mededeelingen Deel XI 1928. 28—
36.
 84. Nieuwe gegevens omtrent de phylogenese
der Phoridae.
Verslag 61. Wintervergad. Ned. Ento-
mol. Ver. Tijdschr. v. Entomol. Deel
LXXI 1928. L—LII.
 85. *Megaselia oxybelorum* n. sp.
Natuurhist. Maandbl. Vol. 17 1928. 131—
132.
 86. Die geographische Verbreitung der euro-
päischen Phoridenarten.
Natuurhist. Maandblad Vol. 17 1928.
139—147.
 - Th. Borgmeier O. F. M. und H. Schmitz S. J.,
Dois phorideos novos da Argentina.
Revista Museo de la Plata t. XXVII 1923.
212—217.
 - Th. Borgmeier O. F. M. und H. Schmitz S. J.,
Beitrag zur Kenntnis der Phoriden Brasi-
liens. Mit 1 Taf. u. 2 Abb. im Text.
Zeitschr. Deutsch. Vereins Wissenschaft
u. Kunst Sao Paulo Jg. 3 1922. 127—148.
 - H. Schmitz und Eric Mjöberg, Results of Dr.
E. Mjöbergs Swedish Scientific Expedi-
tions to Australia (3 Abb.).
Arkiv för Zoologi Bd. 16 Nr 9 1—8.
 - H. Schmitz und Eric Mjöberg, Zwei neue myr-
mekophile Phoriden aus Borneo. Mit 4 Fig.
Zool. Anz. Bd. 65 1925. 41—48.
- * * *
- 1892 Aldrich, J. M., New species of *Phora*, in:
Canad. Entomol. Vol. 24 142—146.
 - 1863 Assmuss, E., Die Parasiten der Honig-
biene etc. Berlin.
 - 1913 Assmuth, J., *Termitoxenia assmuthi*
Wasm. Anatomisch-histol. Unters., in:
Nov. Act. Leop.-Car. Akad. Naturf. Hal-
le Vol. 98 191—316.
 - 1919 Ders., Eine neue *Hypocera* vom Bis-
marckarchipel, in: Tijdschr. v. Entomol.
Vol. 62 196—201.
 - 1923 Ders., Ametabolie und Hermaphroditis-
mus bei den Termitoxeniiden, in: Biol.
Zentralbl. Vol. 43 268—281.
 - 1901 Becker, Th., Die Phoriden, in: Abhandl.
k. k. zool. bot. Ges. Wien. Vol. 1. H. 1.
 - 1907 Becker, Bezzi, Kertész, Stein, Katalog
der paläarktischen Dipteren, Budapest.
Vol. 3.

- 1908 Becker, Th., Dipteren der Kanarischen Inseln, in: Mitt. Zool. Mus. Berlin. Vol. 4 1—80.
- 1908 Ders., Dipteren der Insel Madeira in: Ebendort. 181—206.
- 1909 Ders., Coll. recueillis etc. Insectes: Diptères nouveaux, in: Bull. Mus. d'hist. nat. Paris. Vol. Nr. 3 113—120.
- 1912 Ders., *Psalidesma* n. g. Phoridarum, in: Wien. entomol. Ztg. Vol. 31 329—330.
- 1913 Ders., *Platyphora Verrall* und *Psalidesma Beck.*, in: Ebendort. Vol. 32 19—21.
- 1914 Ders., H. Sauters Formosa-Ausbeute. Linsen und Phoriden, in: Supplement a Entomol. Nr 3 Berlin. 80—90.
- 1925 Bequaert, J., The arthropod enemies of mollusks, with description of a new dipterous parasite from Brazil, in: Journal of Parasitology. Vol. 11 201—212.
- 1911 Bezzi, M., Diptères 1re Sér. Biospeologica 20. in: Arch. Zool. Paris. Vol. 8 1—81.
- 1916 Ders., Riduzione e scomparsa delle ale negli Insetti ditteri, in: Rivista Scien. Nat. „Natura” (Milano). Vol. 7 85—182.
- 1923 Borgmeier, Th., Contribuicao para o conhecimento dos Phorideos do Brasil, in: Arch. Mus. Nac. Rio Jan. Vol. 24 323—346.
- 1923 Ders., Uma nova especie termitophila de *Dohrniphora*, com uma lista dos Phorideos do Brasil até conhecidos, in: Revista Mus. Paulista. Vol. 13 1215—1224.
- 1923 Ders., Notas sobre Phorideos Brasileiros 1., in: Vozes de Petropolis. Vol. 17 580—582.
- 1923 Ders., Neue Phoridengattungen aus Brasilien, in: Zeitschr. Deutsch. Ver. Wissensch. Kunst. Sa Paulo. Vol. 3 (1922) 155—181.
- 1924 Ders., Novos generos e especies de Phorideos do Brasil, in: Bol. Mus. Nac. Rio Jan. Vol. 1 167—202.
- 1924 Ders., Drei neue Phoriden aus Brasilien, in: Soc. entomol. Vol. 39 13—15 17—19.
- 1925 Ders., Novos subsidios para o conhecimento da familia Phoridae, in: Arch. Mus. Nac. Rio Jan. Vol. 25 85—273.
- 1926 Ders., Phorideos myrmecophilos da Argentina, in: Bol. Mus. Nac. Rio Jan. Vol. 2 1—16.
- 1926 Ders., Phorideos novos ou poco conhecidos do Brasil, in: Bol. Mus. Nac. Rio. Vol. 2 39—52.
- 1927 Ders., Zwei neue myrmekophile Phoriden aus Brasilien, in: Eos (Madrid). Vol. 3 505—511.
- 1928 Ders., Zur Kenntnis der myrmekophilen Phoridengattung *Commoptera*, in: Wien. entomol. Zeit. Vol. 45 1—7.
- 1883 Brauer, F., Die Zweiflügler d. k. k. Museums Wien. III. Syst. Studien auf Grund der Dipterenlarven etc. in: Denksehr. Akad. Wiss. Wien. Math.-naturw. Cl. Vol. 47.
- 1867 Brischke, G., Kleinere Beobachtungen über Insecten, in: Schrift. naturf. Gesell. Danzig N. F. Vol. 2.
- 1901 Brues, Ch. Th., Two new myrmecophilous Genera of aberrant Phoridae from Texas, in: American Naturalist. Vol. 35 337—356.
- 1902 Ders., New and little-known guests of the Texan legionary ants, in: Ebend. Vol. 36 365—378.
- 1903 Ders., A monograph of the North American Phoridae, in: Transact. Amer. Entomol. Soc. Vol. 29 331—404.
- 1903 Ders., The structure and significance of vestigial wings among insects in: Biolog. Bull. Vol. 4 79—190.
- 1905 Ders., Phoridae from the Indo-Australian region, in: Annal. Mus. Nat. Hung. Vol. 3 541—555.
- 1906 Ders., Two new species of Phoridae, in: Bull. Wisc. Nat. Hist. Soc. Vol. 4 100—102.
- 1906 Ders., Diptera, Fam. Phoridae, in: Gen. Ins. Wytsman Brüssel.
- 1907 Ders., The systematic affinities of the dipterous family Phoridae, in: Biol. Bull. Vol. 12 349—359.
- 1907 Ders., On the Phorid genera *Plastophora* and *Pseudacteon*, in: Entomol. News. Vol. 18 430.
- 1907 Ders., Some new exotic Phoridae, in: Ann. Mus. Nat. Hungar. Vol. 5 400—413.
- 1908 Ders., Two fossil Phoridae from the Miocene Shales of Florissant, Colorado, in: Bull. Amer. Mus. Natur. Hist. Vol. 24 273—275.
- 1908 Ders., Some states in the embryology of certain degenerate Phoridae etc. in: Science. Vol. 27 942.
- 1908 Ders., Some new North American Phoridae, in: Jour. New York Ent. Soc. Vol. 16 199—201.
- 1909 Ders., Some further remarks on the systematic affinities of the Phoridae etc. in: Bull. Wisc. Nat. Hist. Soc. Vol. 7 103—108.
- 1911 Ders., The Phoridae of Formosa etc., in: Annal. Mus. Nat. Hung. Vol. 9 530—559.
- 1915 Ders., A synonymic catalogue of the dipterous family Phoridae, in: Bull. Wisc. Nat. Hist. Soc. Vol. 12 85—152.
- 1915 Ders., Some flies of the family Phoridae,.... with notes on a species possibly associated with external myiasis in man, in: Report 1. Exped. S.-America. Cambridge. Appendix.
- 1919 Ders., The Phoridae of Grenada, in: Bull. Mus. Comparat. Zoology (Harvard). Vol. 62 499—506.
- 1919 Ders., Notes on S.-African Phoridae, in: Psyche Vol. 26 39—44.
- 1923 Ders., A new genus of myrmecophilous Phoridae, with notes on some related forms, in: Psyche Vol. 30 18—22.
- 1923 Ders., Two myrmecophilous Phoridae

- from British Guiana, in: *Zoologica* (New York Zool. Soc.). Vol. 3 435—440.
- 1924 Ders., Notes on some New England Phoridae, in: *Psyche*. Vol. 31 41—44.
- 1924 Ders., Notes on Phoridae from S.-Africa, in: *Psyche*. Vol. 31 87—91.
- 1924 Ders., New and unrecorded American species of the family Phoridae, in: *Psyche*. Vol. 31 155—161.
- 1924 Ders., Additions to the Phoridae of Formosa, in: *Psyche*. Vol. 31 206—223.
- 1925 Ders., Some myrmecophilous Phoridae from the neotropical region, in: *Psyche*. Vol. 32 303—313.
- 1912 Brunetti, E., Description of a hitherto undescribed species of Phoridae that causes Myiasis in man, in: *Records Indian Mus. (Calcutta)*. Vol. 7 83—86.
- 1912 Ders., New Oriental Diptera I. *Ebend.* 445—513.
- 1912 Collin, J. E., Phoridae from Seychelles, in: *Trans. Linn. Soc. Lond.* Vol. 15 105—118.
- 1917 Comstock, J. H. & A. B., *A Manual of the study of Insects*. Ithaca Ed. 15.
- 1857 Costa, A., Contribuzione alla Fauna dit-
terologica italiana. Art. 2: Descrizione
di talune specie inedite, in: *Giambattisto
Vico (Napoli)*. Vol. 2 450—460.
- 1898 Dahl, F., Der Floh und seine Stellung im
System, in: *S. Ber. Ges. nat. Freunde*
Nr. 10 185—199.
- 1924 Dampf, A., Zur Kenntnis der Estländi-
schen Hochmoorfauna I Beitrag, in:
Beiträge z. Kunde Estlands. Vol. 10 1—17.
- 1927 Ders., IV. Beitrag, in: *S. Ber. Naturf.
Ges. b. d. Univ. Dorpat*. Vol. 33 57—98.
- 1851 Dufour, L., Recherches anatomiques et
physiologiques sur les Diptères, in: *Mém.
math. Sav. ctr. Paris*. Vol. 2 171—360.
- 1920 Edwards, F. W., Scent organs in female
midges of the *Palpomyia* group, in:
Ann. Nat. Hist. London. Vol. 6 365—368.
- 1862 Egger, J., Dipterologische Beiträge, in:
Verh. zool. bot. Ges. Wien. Vol. 12 1233—
1236.
- 1980 Enderlein, G., *Oniscomyia dorni* etc., in:
Zoolog. Jahrb. Syst. Vol. 27 145—156.
- 1912a Ders., Die Phoridenfauna Südbrasi-
liens, in: *Stett. Entomol. Zeit.* Vol. 73 16—45.
- 1912b Ders., Neue Gattungen und Arten aus-
sereuropäischer Phoriden, in: *Ebend.*
46—52.
- 1924 Ders., Zur Klassifikation der Phoriden
und über vernichtende Kritik, in: *En-
tomol. Mitteilungen (Dahlem)*. Vol. 13
270—281.
- 1927 Ders., Dipterologische Studien XIX, in:
Stett. entomol. Zeit. Vol. 88.
- 1916 Engel, E. O., Bemerkungen zur Synony-
mie und Biologie der Phoriden, in: *Wien.
entomol. Zeit.* Vol. 35 57—58.
- 1781 Fabricius, J. C., *Species insectorum*. Vol.
II. Hamburg u. Kiel.
- 1805 Ders., *Systema antliatorum sec. ordines
etc.* Braunschweig.
- 1922 Feuerborn, H. J., Der sexuelle Reizappa-
rat der Psychodiden etc., in: *Arch. f.
Naturg.* Vol. 88 1—134.
- 1764 Geoffroy, E. L., *Histoire abrégé des
insectes qui se trouvent aux environs de
Paris etc.* Paris.
- 1885 Girard, M., *Les insectes. Traité élémen-
taire d'entomologie etc.* Vol. III. Paris.
- 1914 Grandi, G., Ricerche sopra un Phoridae
africano con particolare riguardo alla
morfologia esterna della larva, in: *Boll.
Labor. Zoolog. gen. agr. Portici*. Vol.
8 242—263.
- 1913 Guenther, K., Die lebenden Bewohner
der Kannen der insektenfressenden
Pflanze *Nepenthes destillatoria* auf Cey-
lon, in: *Zeitschr. wiss. Insektenbiol.* Vol.
9 90—95, 122—130, 156—160, 198—207,
259—270.
- 1851 Haliday, A., Sendschreiben an C. A.
Dohrn über die Dipteren der in London
befindlichen Linnéischen Sammlung, in:
Stett. entomol. Zeitg. Vol. 12 131—145.
- 1837 Hartig, Th., Jahresberichte über die
Fortschritte der Forstwissenschaft u. d.
forstl. Naturkunde. Vol. 1.
- 1916 Hendel, F., Beiträge z. Systematik der
akalyptraten Musciden, in: *Ent. Mitteil.
(Dahlem)*. Vol. 5 294—299.
- 1899 Heymons, R., Die systematische Stel-
lung der Puliciden, in: *Zool. Anz.* Vol.
22 223—240.
- Ders.,
- 1912 Holdhaus, K., Kritisches Verzeichnis der
boreoalpinen Tierformen der mittel- und
südeuropäischen Hochgebirge, in: *Ann.
k. k. Nath. Hofmus.* Vol. 26 399—
400.
- 1911 Keilin, D., Recherches sur la morpho-
logie larvaire des diptères du genre *Phora*,
in: *Bull. Sci. France Belg.* Vol. 44 27—78.
- 1916 Ders., Sur la viviparité chez les diptè-
res et sur les larves des diptères vivipa-
res, in: *Arch. Zool. exper. gén.* Vol. 55
393—415.
- 1919 Ders., On the life-history and larval ana-
tomy of *Melinda cognata* etc., in: *Para-
sitology* Vol. 11 430—455.
- 1922 Kcmner, N. A., Die Larve der Termito-
xenien entdeckt!, in: *Entomol. Tidskr.*
Vol. 43 58—61.
- 1926 Ders., Ueber die Zucht der Larve einer
echten Termitoxenia, in: *Verh. III. In-
tern. Entomol. Kong. Zürich 1925*. 389—
404.
- 1900 Kieffer, J. J., Beiträge zur Biologie und
Morphologie der Dipteren, in: *III. Zeit-
schr. f. Entomol.* Vol. 5.
- 1796 Latreille, P. A., *Précis des caractères
génériques des insectes*. Paris.
- 1805 Ders., *Histoire naturelle générale et par-
ticulière des crustacés et insectes*. Vol.
14. Paris.

(Fortsetzung folgt).